

Роль хорів в ораторії «Самсон» неможливо недооцінити. Вони не просто супроводжують сольних виконавців, а й розкривають глибокий зміст твору та доповнюють його емоційним забарвленням. Наприклад, хор бере участь у виконанні роздумів та молитов, допомагаючи слухачам зануритися в глибину твору. У «Хорі молитви» хор співає молитву ізраїльтян до Бога за визволення від філістимлян. Ця частина ораторії викликає в слухачів почуття поклоніння та релігійної віри.

Одним із найбільш вражаючих моментів у хорових частинах ораторії є «Хор Філістимлян» (№ 3). У цій частині хор виконує могутню та енергійну музичну тему, що описує перемогу філістимлян над ізраїльтянами. Виконання хору вражає, воно здатне змусити слухачів відчувати сильні емоції та піднесення, що досягається за допомогою використання стрімких поліфонічних переключок та віртуозних пасажів. «Хор Філістимлян» відіграє важливу роль у виконанні ораторії, проте його значення більшою мірою полягає у взаємодії з головним героєм.

Отже, можна припустити, що творчість Г. Ф. Генделя в жанрі ораторії є прикладом того, як використання функції хору допомагає й стає важливим інструментом для реалізації музичних задумів та досягнення цілей композиторської драматургії. Ораторія «Самсон» виявляється ближчою до музичної драми, де композитором досягнуто органічність та послідовність музично-драматичного розвитку.

Є. Пінчук

**ТЕКСТИ Г. ЧУПРИНКИ ТА В. СОСЮРИ
В ОРИГІНАЛЬНИХ ТВОРАХ М. ЛЕОНТОВИЧА**

E. Pinchuk

**THE H. CHUPRYNKA'S AND V. SOSIURA'S TEXTS
IN THE ORIGINAL WORKS BY M. LEONTOVYCH**

Сьогодні актуалізація українського хорового мистецтва відбувається не лише всередині, але й за межами нашої країни. Поряд з новими викликами і завданнями не втрачають актуальності й хрестоматійні твори українських композиторів, серед яких — спадок класика вітчизняного хорового мистецтва Миколи Леонтовича.

У числі хорів М. Леонтовича є два твори, які у виконавській практиці мають по дві поетичні версії. Це оригінальні хори «Льодолом» та «Літні тони», які первинно написані на вірші Григорія Чупринки (1906–1968). Проте після того, як він був репресований радянською владою, тексти були замінені на спеціально замовлені дублюючі поезії Володимира Сосюри. Скоріш за все, такий крок був пов'язаний з популярністю цих хорів, які варто було зберегти в репертуарі хорових колективів.

Вибір поезій Григорія Чупринки М. Леонтовичем явно не був випадковим. Його віршам властиві глибока філософська проникливість та психологічна глибина. При цьому він був критиком і противником радянської влади, а також у 1920-х рр. українським революціонером, соціалістом та націоналістом, отже, в його поезіях прямо або опосередковано виражалися його погляди.

Тексти Володимира Сосюри, які були покликані замінити «репресовані» поезії Григорія Чупринки, максимально наближаються до останніх за своїм змістом. Проте якщо порівняти два тексти твору «Літні тони», можна помітити ряд відмінностей. Поезії Г. Чупринки мають більш філософський характер, тому малює природу у

досить абстрактних термінах, у них відчуваються певна меланхолія, умиротворення та ностальгія. Текст В. Сосюри приземленіший, більш сценічний, у ньому присутні конкретні образи та ситуації, він більш динамічний, енергійний та наповнений життєвою силою.

Лексика Г. Чупринки містить короткі, прості речення, що описують звуки природи. У вірші В. Сосюри, навпаки, використовуються складніші речення та метафоричне мовлення для передачі багатой кольорової палітри літньої природи. Обидва вірші мають приємний ритм та римування, що допомагає передати легкість і гармонію літньої пори.

Важливим є питання: чи відрізняється взаємодія цих двох текстів з музикою? Звісно, Микола Леонтович писав музику саме для віршів Г. Чупринки. І це повністю змінює враження від твору. Він кожною нотою, зміною тональності та динаміки намагався передати настрої і задум автора слів. Вже у перших двох рядках ми помічаємо, як композитор передає легкий подих вітру за допомогою лише трьох партій: сопрано, альт та тенор, а бас залишається тільки далеким тихим відлунням. Ця ж музична фраза ілюстрована словами В. Сосюри, зовсім далекими за змістом від першоджерела. Він пише про сяйво жита на полях, і спільна польотність тексту і музики втрачається.

У хорі «Льодолом», на перший погляд, В. Сосюра не суттєво відхиляється від теми вже наявного вірша. Обидва тексти змальовують нам картину швидкого наближення весни. І в обидвох варіантах останні речення свідчать не тільки про пробудження Дніпра від льодяного сну, а й про пробудження людей від зимової похмурої погоди. Але, знову ж таки, Григорій Чупринка у свої слова міг вкласти підтекст, який наводить на думку про революційне налаштування народу. Немов крига сковує старий Дніпро, так і радянська влада стискає, заморожує український народ, не дає йому прокинутись від сну, який вкрив людей через авторитарний вплив. Але Григорій Чупринка пише: «Хто ж могутній забороне встати й нам од сна?» І це вже точно не про льодолом на Дніпрі — цим автор тексту показує свій рішучий настрій, який хотів передати і людям.

Знову ж таки, якщо міркувати про музичний текст, то Микола Леонтович за допомогою зміни динаміки показує силу старого, але потужного Дніпра. Він набирає сили дедалі більше. І вже в середині твору переливаються голоси всіх партій, які співають про весну, про її прихід та тепло. Усі криги Дніпро поламав і сонне царство відійшло в забуття. У цих же тактах музичного твору текст В. Сосюри оспівує непокірність Дніпра, його войовничий дух та рев, і цей образ не зовсім збігається з музичним забарвленням.

Таким чином, при певній зовнішній спорідненості змісту, тексти В. Сосюри є вторинними відносно музичного матеріалу і не мають з ним такого органічного зв'язку, як первинний текст, обраний композитором.